

Hnutí DUHA

Zelený pás – přírodní páteř Evropy

Lužní lesy, jako na soutoku Dyje s Moravou, účinně zadržují povodně
Foto archiv Unie pro řeku Moravu

Vzácná prha arnika roste v horách
Foto Zdeňka Křenová

Zelený pás – přírodní páteř Evropy

Pruh podél bývalé železné opony představuje unikátní území, které bylo 40 let úplně uzavřeno lidem. Ale potvrdilo se, že všechno špatné někdy bývá k něčemu dobré. Úplně mimochodem tak vznikl neopakovatelný pás přírody, který se skoro bez přerušení táhne napříč Evropou. Spolupráce při využití této příležitosti a ochraně vzácné přírody se může stát symbolem nově sjednoceného kontinentu.

Nelidská bariéra, která kdysi obce na obou stranách rozdělávala, je teď může spojit k ochraně společné přírody. Ochrana pásu podél hranice ovšem nemá pouze kulturní význam. Zároveň nabízí šanci přilákat k evropskému unikátu turisty. Zejména znamená velkou příležitost pro rozvoj cykloturistiky.

Projekt Zelený pás

Zelený pás začal vznikat v Německu. Po roce 1989 se zde ekologické organizace, vláda a jednotlivé spolkové země dohodly, že bývalou zemi *nikoho* budou chránit a ponechají přírodě. Projekt vede BUND, německá partnerská organizace Hnutí DUHA. Pruh je zde 1393 kilometrů dlouhý a vzniklo tam 150 dílčích chráněných území.

Nyní se vedou jednání o protažení Zeleného pásu také podél zbytku bývalé železné opony. Přidala se k němu už například maďarská a rakouská vláda. Spolupracují i další země, včetně Slovinska, Finska a samozřejmě Německa. Od roku 2004 projekt řídí Světový svaz ochrany přírody IUCN, prestižní mezinárodní organizace, mezi jejíž členy patří i Česká republika.

Projekt se bude v různých místech lišit. Někde, například na německo-německé hranici, jde o striktní ochranu nepřerušovaného pruhu země. Jinde zde už leží rozsáhlejší národní parky či jiná přeshraniční chráněná území. Stanou se přirozenou součástí evropského Zeleného pásu, aniž by to vyžadovalo nějaká nová opatření.

Význam Zeleného pásu

Projekt není pouze symbolem, který ukazuje, jak mohou lidé na dvou stranách hranice spolupracovat při ochraně společné přírody. Zároveň představuje nenahraditelný unikát. Vznikne tak ekologická páteř kontinentu, po které se mohou rostliny a živočichové stěhovat na velké vzdálenosti.

Tisíce kilometrů dlouhý pruh, který tvoří přirozené lesy, louky, mokřady a další biotopy, nemá v Evropě obdobu. Právě propojení jednotlivých izolovaných míst patří mezi hlavní problémy, kterým současná ochrana přírody čelí. Zelený pás umožní návrat vzácných druhů, jako jsou los, tetřev, rys, vlk, medvěd a další.

Zároveň unikátní Zelený pás nabízí velké příležitosti k rozvoji turistiky. Evropský projekt znamená pro příslušné obce a kraje prvotřídní reklamu na celém kontinentu. Velké možnosti poskytuje například pro rozvoj cykloturistiky: výběr mezi výlety desítky, stovky či tisíce kilometrů podél zachovalé přírody nemůže žádná jiná oblast nabídnout.

Společný a navíc doslova symbolický přeshraniční projekt je také dobrou příležitostí, jak získat peníze z fondů Evropské unie – například právě pro turistické služby v sousedících obcích.

Zelený pás v České Republice

Zelený pás se táhne podél české hranice od Aše po soutok Dyje s Moravou. Velká část je už chráněna. Mezi skutečné klenoty patří rozsáhlé smíšené lesy budoucí Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Český les; světově proslulá Modravská rašeliniště chráněná globální, takzvanou Ramsarskou konvencí o péči o mokřady; zbytky pralesů, divoké řeky, ledovcová jezera, kamenná moře a horské louky národního parku na Šumavě; pozoruhodně zachovalá mozaika původních lesů a pestrých luk ve vojenském prostoru Boletice; Novohradské hory; Třeboňsko se svou soustavou mokřadů, lesů a rybníků, včetně meandrů a lužních lesů na řece Lužnici; národní park Podyjí s kaňonem Dyje; lužní lesy na soutoku Dyje a Moravy; pozoruhodná krajina Lednicko-Valtického areálu a CHKO Pálava – obojí území chráněná UNESCO. Zároveň podél hranice leží řada menších přírodních ploch, například na Znojemsku.

Významněji je Zelený pás v České republice narušen pouze na dvou místech: na Domažlicku a na jihu Moravy mezi Znojmem a Břeclaví. Tady ledaskde až k bývalé hranici zasahují rozsáhlá pole. Proto by zde prospěly projekty ekologického zemědělství a doplnění chybějících remízků, mezí, luk a pastvin.

Řešení Zeleného pásu

Zelený pás by měl kombinovat přírodě ponechané plochy v některých částech bývalého hraničního pruhu či šetrné hospodaření na využívaných částech a rozsáhlejší chráněná území. Hlavním účelem bude zajistit spojení mezi biotopy. Právě izolace jednotlivých ekosystémů totiž patří mezi důležité příčiny snižování bohatství rostlinných a živočišných druhů.

Zelený pás je nyní málo narušen lidskou činností. Nové stavby nebo intenzivní zemědělství, které jej přetnou, by samozřejmě narušovaly jeho účel. Proto je nutné využívat jej šetrným způsobem. Pole by měla dát přednost ekologickému hospodaření. Nutné stavby silnic musejí zahrnovat zelené migrační mosty pro zvířata. Turistické projekty mohou využít příležitosti, které poskytuje unikátní příroda, namísto aby ji poškozovaly.

Díky Zelenému pásu vznikne ekologická páteř Evropy, která umožní návrat vzácných druhů zvířat

Plešné jezero, Šumava
Foto Martin Vach

Okolí Plešného jezera je domovem rýsa ostrovida
Foto Ludvík Kunc

Hradišfské terasy
u Znojma
Foto archiv NP Podyjí

Opatření

Hnutí DUHA prosazuje, aby vláda a kraje k vytvoření Zeleného pásu podporovaly:

- důslednou ochranu území podél česko-německé a česko-rakouské hranice;
- šetrné ekologické zemědělství a lesní hospodaření v těchto místech;
- mapování a modelové projekty na ochranu přírody v hraničních oblastech;
- turistické projekty využívající příležitosti, kterou Zelený pás nabízí pro okolní obce.

Další informace:

www.greenbelteurope.org
www.hnutiduha.cz

A › Bratislavská 31, 602 00 Brno
T › 545 214 431
F › 545 214 429
E › info@hnutiduha.cz
www.hnutiduha.cz

Vydání tohoto informačního listu umožnila
laskavá finanční podpora programu
MATRA-KNIP.

Jaromír Bláha a Julia Bartos, září 2004
Vydalo Hnutí DUHA.
Vytisknuto na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje takovou péči
o krajinu, která zajistí ochranu přírody
i prosperitu obcí. Naše práce se neobejde
bez finanční pomoci lidí, jako jste Vy:
více na www.hnutiduha.cz/podpora.

Číslo účtu: 1348492389/0800.

Česká veřejnost chce žít ve zdravějším a čistějším prostředí. Hnutí DUHA proto navrhuje řešení ekologických problémů, jež přinesou konkrétní prospěch pro kvalitu života každého z nás. Úspěšně prosazuje účinná a realistická opatření, která omezí znečištění vzduchu a řek i produkci odpadů, umožní zachovat pestrou krajinu, snížit kontaminaci potravin a vody toxickými látkami či předejít globálním změnám klimatu. Naše práce zahrnuje jednání s úřady a politiky, přípravu zákonů, kontrolu průmyslových firem, rady zákazníkům a domácnostem, výzkum, vzdělávání, právní kroky i spolupráci s obcemi. Hnutí DUHA působí na celostátní, místní i mezinárodní úrovni. Je českým zástupcem Friends of the Earth International, největšího světového sdružení ekologických organizací.